

"Bir zamanlar Rabb'in meleklerle: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti." [43] ayet-i celilesi ile başlayan Adem(a.s)'ın yaşam süreci, Meffisirlerin beyanına göre şöyledir: Adem (a.s) Cennete yerleştiği zaman yalnız başına yürür gider, gününün sakin olmazdı. Hak Teala Hazretleri, Adem (a.s)'a bir uyku verdi, uyudu. Hak Teala Adem (a.s)'ın sol egesinden Havva validemizi yarattı. Ona Cennet elbiselerinden giydirdi. Ve Havva Validemiz, Adem (a.s)'ın baş ucuna gelip oturdu. Adem (a.s) uyandıği zaman başı ucunda bir kadının oturduğunu gördü. Melekler onu imtihan etmek için sordular: "Bu kimdir?" Adem (a.s) cevap verdi: "Bir kadındır" "İsmi nedir?" "Havva'dır" "Niçin Havva'dır?" "Deriden yaratıldığı için" "Niçin yaratıldı?" "Ben onunla sakin olayım, o da bende sakin olsun diye yaratıldı" Nitekim Allah-u Teala: "Sizi bir tek nefisten yaratan, onunla birlikte bulsun diye eşini de ondan yaratan Allah'tır." [45] buyurdu. Meffisir Elmalı Hamdi Yazır bu ayet-i celilenin tefsirinde demiştir ki: "Allah-u Teala, o nefsin eşini de ondan kıldı. Acıdem nefsi veya beşer; nefis veya insani nefis denilen o bir tek nefsin eşi olan dışısını de yani Havva'yı da ondan yaptı ve onun cinsinden kıldı. Aynı nefisten, onun parçası veya eşi olarak hem erkek, hem dişi yarattı. Tabiatdaki tekdüzeliğin zıddı olarak aynı kâlden ikinci bir tür yaratıp o bölümlerine ayırdı, yani eş yarattı. Ve bu suretle onun eşini de kendi cinsinden kıldı. Erkekleri Acıdem'den yaratıp da kadınları başka bir kâlden başka bir cinsten yaratmadı. İnsanın eşini yine insandan yaptı. Şu halde erkek bir nevi insan, kadın bir nevi insan olmakla beraber ikisi de aynı kâlden, aynı cinstendir. İkisi de insandır, ikisi de beşerdir. Ve biri o bölümlerine tamamlayıcısı, eşidir. "Size sizin nefisleriniz cinsinden eşler kıldı." [46] Bundan dolayıdır ki, siz erkeğiniz ve dışınızla iki ayrı nefisten değil, bir nefis cinsindensiniz. Allah onun eşini de onun nefsinin cinsinden kıldı ki, o erkek nefis, o dişi nefis olan eşine birlikte bulsun diye. Onda kendinden bir zellik görüp onunla nsiyyet etsin ve aralarında izdivacı sağlamak suretiyle heyecanını yatıştırarak bir sevgi ve itminan bulsun da ondaki emanet bunda karar kılsın. Bunun için ki, izdivacıtan sonra aralarında uyum ve birlikte bulunmadığı, öfke ve nefret bulunduğu zaman boşanma ve ayrılma meşru kabul edilmiştir. Zira ilahî hükümlerine göre karı-kocalığı geçerdiler, erli kılan şey aralarındaki uyum ve birlikte değildir. Bir tek nefisten erkek ve dişi nevelerinin yaratılmış olmasının hikmeti de budur. Bundan dolayı erkek ile dişi birbirine nikâhlandı. [47] İşte bu belirtilen husus gereğince, nikâh akdi ile evlilik kurmuş Müslüman erkek ve kadın, bir vâcut gibidirler. Birbirlerine karşılıklı olarak riayet etmeleri gereken hakları ve edepi vardır. Bunlar içinde farz, vacip, sunnet ve mubah olanları vardır. Bunlara, derecelerine göre layık oldukları ömürleri nemi vermek ve tatbik etmek hem emr-i ilahi, hem sunnet-i Peygamberi, hem tarikat adabı, hem de saadetleri gereğidir. EVLİLİĞİN HEDEFİ VE HELAL RIZIK "Aranızdaki bekârları, kâlelerinizden ve cariyelerinizden iyi davranışta olanları evlendirin." [48] ayet-i celilesine ittiba eden bir müminin ömürü niyetini kontrol etmesi gerekir. Evlenen kişinin niyeti; sunneti yerine getirmek, kalbinin salâhını sağlamak, dininin selâmetini temin etmek, gözlemlerini haramdan korumak ve iffetini muhafaza etmek olmalıdır. Zira Müslüman bir kimse, bu sayılanlara dikkat etmekle birlikte mutlaka dâimdir. Ailesinin geçimini temin ederken hep Allah-u Teala'ya yâdınınelmesi müstehaptır. Ahirete hazırlık maksadıyla işlediği amellerin hanımı tarafından da yerine getirilmesi

yönünde yaptığı nasihatlerde de aynı şekilde davranması yine müstehaptır. Böylece hem kendi işlediği amellerden dolayı sevap kazanır, hem de kendisinin hatırlatması ile bu amelleri işleyen hanımı sebebiyle sevap elde eder. Kişi, hanımının hakka uyması yönünde samimi ve nasihat edici; zarar görmemesi için de ona karşı şefkatli ve merhametli olmalıdır. Bunları yaparken de, Allah-u Teala'nın rızasını kazanmayı birinci sıraya koymalıdır. Nitekim Resulullah (s.a.v) bu hususta şöyle buyurur: "Kişinin hanımına yaptığı her harcama kendisi için sadakadır. Kişi, hanımının ağzına koyduğu bir lokma için dahi sevap kazanır!" [49] Başka bir hadis-i şerifte, bu kişinin Allah yolunda cihad eden biri gibi olduğu ifade edilmiştir. Adamın biri, âlimlerden birine: “Allah-u Teala bana her türlü ameli işlememi nasip etti!” diyerek, kendisine bahşedilen nimetler arasında; hac, cihad ve diğer bütün ibadet çeşitlerinin bulunduğunu söyledi. Alim: “Peki, ebdal/seçkin veliler zümresinin ameli nerede?” diye sordu. Adam: “Ebdal zümresinin ameli nedir?” diye sorunca, âlim: “Helalinden kazanmak ve ailesinin nafakası için harcamak!” dedi. Abdullah b. Mübarek (rah), düşmanla cihad etmekte olan dostlarına şöyle der: “Şu anda yaptığımız amelden daha faziletli bir amel biliyor musunuz?” Dostları: “Hayır bilmiyoruz! Bu yaptığımız amel, Allah yolunda cihad ve O'nun düşmanları ile savaşmaktır. Hangi şey bundan daha faziletli olabilir?” diye sordular. Abdullah b. Mübarek (rah): “Fakat ben bundan daha faziletli bir amel biliyorum!” dedi. Dostları: “Nedir o?” diye sorduklarında, şöyle dedi: “Çoluk-çocuğu bulunan iffetli bir kimsenin yaptıklarıdır! Bu kişi gece kalkar; çocuklarının üzerleri açılmış mı diye bakar; açılanların üzerini örter, üşüyenleri kendi elbiseleri ile sarar. İşte bu kişinin ameli, bizim Allah-u Teala'nın yolunda yaptığımız şu cihattan daha faziletlidir!”[50] Selef-i Salihinden bir zat şöyle der: "Günahlar içinde öyeleri vardır ki; ancak geçim için sıkıntı ve üzüntü çekmekle affedilir!" Konuyla ilgili olarak gelen bir rivayette: "Günahlar içinde öyeleri vardır ki; onlar için ancak geçim için çekilen sıkıntılar onu temizler!" [51] buyrulmuştur. Evli kişi kadınlara karşı sabırlı ve onlardan gelecek ezalara karşı da tahammülü olmalıdır. Kadınlara güzel bir şekilde geçinmek, kişinin sevap kazanmasını sağlayan salih amellerdendir. AİLE FETLERİNE FARZ OLAN İLİMLERİ ÖĞRETMEK Evlenecek kişinin hayız (kadınların adet) halleriyle ilgili hükümleri, o muayyen günde meydana gelen değişiklikleri, loğusa (doğum yapan kadın) hakkındaki hükümleri, bunların en uzun ve en kısa sürelerinin ne kadar olduğunu öğrenmesi gerekir. Aynı şekilde istihaze (İstihaze: Hayız kanı dışında gelen kana denir. Yani üç günden az veya on günden fazla gelen kana istihaze (özür) kanı denir. Bu kan diğer organlardan gelen kan gibidir. İstihaze kanı gelen kadından namaz ve oruçyükümlülüğü düşmez. Bu durumdaki kadın ile cinsel ilişki haram olmaz) ile ilgili hükümleri, ne zaman temizlendiğini bilmesi ve hanımına da öğretmesi gerekir. Böyle yapmakla, hanımının dışarı çıkarak bu konuları başka erkeklere sorma zahmetinden kurtarır. Bunun yanında ailesine, bilinmesi gerekli farzları; namazla ilgili hükümleri, İslâm'in diğer hükümlerini, Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'a göre bilinmesi gerekli itikat esaslarını öğretmesi gerekir. Eğer erkek bu söylenenleri yerine getirirse, kadının bu konuları öğrenmek için çıkıp âlimlere müracaat etmesine gerek kalmaz. Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat mezhebine göre Allah’n birliği, İslâm'in ve imanın temel esasları konusunda bilinmesi zorunlu olan konularda eksikliği bulunan hanımlar, bu konudaki eksiklerini tamamlamak için dışarı çıkabilirler. Ancak bilinmesinde zorunluluk değil de fazilet bulunan konuları

öğrenmek için hanım kocasından izin almadan dışarı çıkamaz. Kadın kocasını haram kazanımlara zorlamamalı ve günahtan işlemeye sebep olacak yollara sevk etmemelidir. Erkeğin de kullandığı yollara girmemesi, dünyaya ahiretini satmaması gerekir. Eğer hanımı kendisi ile birlikte iyilik ve takva üzere sabrederse onunla evliliğini devam ettirir. Eğer hanımı kendisini günahına ve düşmanlığa sürükleyecek olursa, o kadından ayrılması gerekir. Eğer ayrılacak olurlarsa, Allah-u Teala herkesi kendi lütfu ile ihtiyaçtan kurtarır. Denilir ki: Kıyamet gününde kişinin yakasına ilk olarak yapışacak olan hanımı ve çocuklarıdır. Yakasına yapışır, onu Allah-u Teala'nın huzurunda durdurur ve şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Bizim hakkımızı bu adamdan al! Bu adam bilmediklerimizi bize öğretmedi! Bilmediğimiz hakkında bize haram yedirdi!" Sonra, adamdan hanımının ve çocuklarının hakları alınır. Konuyla ilgili olarak gelen bir rivayette şöyle denilir: "Kul mizanın önünde durur. Dağlar gibi yığılı iyilikleri vardır. Ailesini zehirli, onların haklarını yerine getirip getirmedikten sorguya çekilir. Ardından, malını nereden kazandığı ve nerelere harcadığı sorulur. Kendisine sorulan her soru ile işlediği amellerin karşılığı olan dağ gibi yığılı sevabı biter. Sevabından eser kalmaz. Sonra bir melek: "Şu adam; dünyadaki bütün iyilikleri ailesi tarafından yenilen ve amelleri ile bu günün rehin kalan biridir!" diye ilan eder." [52] Bu yüzden seleften bir zat şöyle der: "Allah-u Teala bir kulun kullandığı; murat ettiğinde, ona dünyada parayla alayıcı dışları olan bir canavar musallat eder." Parayla alayıcı dışlardan maksat ailesi ve çocuklarıdır. Bu konuda gelen bir rivayet şöyledir: "Bir kimse, çocukluğunu cahil bırakmaktan daha büyük bir günah ile Allah-u Teala'ya kavuşmaz!" [53] Konuyla ilgili meşhur bir rivayet de şöyledir: "Sorumluluğu altında bulunan ailesini zayıf etmesi kişiye günah olarak yeter!" [54] Nitekim Cenab-ı Hak şöyle buyurur: "Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi ateşten koruyun!" [55] Günahları, gibi aile, burada kişinin nefisinden bir parça kabul edilmektedir. Emir ve yasakları öğrenip uygulamak suretiyle kendi nefislerimizi nasıl ateşten korumaya çalışıyorsak, aynı şekilde onlara da emir ve yasakları öğretmek suretiyle ailemizi ateşten kurtarmamız bizlere emredilmektedir. Bu ayeti tefsirinde şöyle denmiştir: "Kadınlarınıza öğretin ve onları terbiye edin!" Konuyla ilgili olarak diğer bir hadis-i şerifte Resulullah (s.a.v) şöyle buyurur: "Hepiniz obansınız ve hepiniz sorumlusunuz. İmam (devlet başkanı) obandır ve halkından sorumludur. Erkek ailesinin obanıdır ve ailesinden sorumludur. Kadın, kocasının evinde obandır, o da evinden sorumludur. Hizmetçi, efendisinin malından sorumludur ve koruması istenen şeylerden sorumludur." [56] MUTLULUĞUN VE SAADETİN SIRRİ "Sizin için nefislerinizden kendilerine ısınırınız diye eşler yaratmış, aranızda bir sevgi ve merhamet koymuştur. Şüphesiz ki bunda düşünenecek bir kavim için nice ibretler vardır." [57] emri ilahiyesi gereğince, erkek ile kadının arasına sevgi ve merhamet tohumları atan Allah-u Teala, hangi kıstaslara uymamız gerektiğini de: "Kadınların kocalarına karşı görevleri olduğu gibi; kocalarının önünde de onların hakları vardır" [58] beyanı ile önümüzde koymuştur. Demek ki saadet ve mutluluğun anahtarı hak ve hukuka riayet etmektir. Burada en büyük sorumluluk erkeğindir. Zira Cenab-ı Hak: "Erkekler, kadın önüne idareci ve kimdirler. Allah birini (cihad, imamet, miras gibi işlerde) diğerinden yaratmıştır." [59] Erkeğin ege kemiğinden yaratılan kadın, fitrat icabı daha zayıftır. Ebu Hüreyre (r.a) anlatıyor: "Resulullah (s.a.v) buyurdular ki: "Kadınlara hayırhah olun, zira kadın bir ege kemiğinden yaratılmıştır. Ege kemiğinin en eğri yeri yukarı kısmıdır. Onu doğrultmaya kalkarsan kırarsın. Kendi haline bırakırsan eğri halde kalır. Eğer böyleyse kadınlara hayırhah olun." [60] Bu şekilde bir denge olmalıdır ki, ne gevşek

davranmalı ne de fazla sıkı tedbirler alarak kadına yapmak istemediği işleri yapmaya zorlamalıdır. Bazen kantarın topuzunu kaçtıran erkekler, davranışlarındaki aşırı tutuculuğu sayesinde aradıkları saadet ve mutluluğu istenmeyen mecralara kaydırırlar. Tirmizi'nin rivayet ettiği hadis-i şerifte: Ebu Hureyre (r.a) Peygamber (s.a.v) şöyle buyurduğunu söylemiştir: "Müminlerin imanca en olgunları, ahlaki en güzel olanlarıdır. Sizin en hayırlınız da kadınlara en hayırlı olanınızdır." [61] beyanına göre hayırlılar zımmından olmak istenilmelidir. Cenab-ı Hak'ın: "Zaten nefisler kıskançlığa hazırdır. Eğer iyi geçinir ve geçimsizlikten sakınırsanız, şüphesiz Allah yaptıklarınızdan haberdardır." [62] emr-i ilahiyesi gereğince aşırı kıskançlık ve geçimsiz davranışlardan sakınmalıdır. İdeal evliliklerin temelinde, dozunda kıskançlık ve eşin sadakatine güven duygusu bulunur. Kıskançlığın olmadığı evliliklerde, aile bağları zayıftır. Kadın ve erkek, "kıskanılarak" bir sahiplerinin bulunduğunu hisseder ve hatırlarlar. Ama bu davranış itidal olmalıdır. Eşler birbirlerine alayla takılmalar ve soğuk şakalar yapmak yerine, nezakette cömert davranmalı; içten ve samimi olmalıdır. "Kaba, sonra da kışkırtıcı damgalı olan var ya" [63] ayet-i kerimesinin bir manası da; ailesine ve idaresi altında bulunanlara karşı kışkırtıcı ve katı kalpli olan kişidir. Eşler birbirlerinde teşekkür edebilecekleri şeyler aramalıdır. Genel olarak sızlıklar sızıldığında, bu onları sizin için daha fazla şey yapmaya itecektir. Tabii her zaman yapılmaz. Bazen eleştiri de gerekebilir. Bunun için de dikkat edilecek önemli noktalar vardır. Eleştirinin etkili olması isteniyorsa, muhakkak ki eşin egosu hedef alınmamalıdır ve eleştiriye başkalarının yanında yapılmamalı, gizli olmalıdır. İnsanlar varken yapılan eleştirinin hedefi eşe yardımcı olmak değil, onu utandırarak kendini tatmin etmektir. Eleştiriye gönüllü alıcı bir söz veya komplimandan sonra başlanmalıdır. Diyelim, hanım yemek yapmış ve tuzunu fazla kaçırmıştır. Yalnız ekşitilerek "amma tuzlu" yerine, "Hanım, yaptığın yemek gerçekten çok güzel ve lezzetli. Ancak biraz tuzu fazla gibi geldi" demek çok yararlı olacaktır. Veya kadının sinirli oluşunun da şüphesiz fayda var: "Hanım, geçim mi daima mükemmeldin. Fakat son zamanlarda seni biraz sinirli görüyorum. Acaba bana atılabiliyor musun, neden?" Emretme yerine istemelidir. "Şunu derttir misin?" demek, "Bunu tekrar yap, olmamış" demekten daha etkilidir. Emredildiğinde karşıdakini kölele koymuş ve kendisini onun efendisi gibi benimsemiş sayılır. Rica edildiğinde ise, karşısındakini işbirliği yapılan saygıdeğer kişi olarak kabul etmiştir. İşte bu ve benzeri tatlı dille yaklaşmak sünneti Resulullah'tır. Resulullah (s.a.v) şöyle buyurur: "Sizin en hayırlınız, hanımlarına karşı en iyi davrananızdır. Hanımlarına karşı en iyi davranan benim." [64] Mutlulukla ekonomik gelir seviyesi arasında bağlantı sık tartışılan konudur. Para rahatlatır, ama mutlu etmez. Çöküntü; para ve zenginlik tıpkı sağlıklı olmak gibi çok geçici; abuk alışılan bir durumdur. Asgari ihtiyaçları karşılandıkça ortaya çıkan yenilerinin peşine düşülür ve bu zincirleme süreç gider. Mutluluk, istediğimizi elde etmek değil, elde ettiğimizle mutlu olabilmeyi öğrenebilmek yeteneğidir. Söz ve fiilde hata yapıldığı zaman hemen düzeltilmelidir, eğer davranışlarımız ile eşimizi zorlamış isek gönüllü olarak kazanacak arelere başvurmalıdır. Karı-koca arasındaki iletişimsizliğin acı sonuçlarını daha çok kadınlar ve çocuklar görmektedir. Hakim İbnu Mu'acir, viye, babası Mu'acir, viye (r.a)'den anlatıyor: "Ey Allah'ın Resulü! dedim, bizden her biri üzerinde, zevcesinin hakkı nedir?" "Kendin yiyince ona da yedirmen, giydiğin zaman ona da giydirmen, yuzun ne vurmadan, onu kışkırtmeme, evin içi hariç; onu terk etmemen." [65] beyanı gereğince erkekler, kadınların en zayıf noktalarından olan giyim-kuşam konusunda daha

etkili davranması gerekir. Elinden geldiğince zevkine uygun giysi alarak gönünü almaya çalışılmalıdır. Hele hele kadınların en hassas oldukları konu olan güzelliklerinin eleştirilmesi konusu, erkeklerin en çok dikkat edecekleri konuların başında gelir. Hiçbir kadın yüzü hakkında kötü söz söylenmesini hazmedemez. Öyeyse kadınların yüzleri hakkında sürekli güz el ifadeleri tercih etmeli, zaman zaman övgü ile söz ederek hoşnutluğunu ve kendine güvenini sağlamalıdır. Günümüzde birçok ailenin erkeği sabah erken evden çıkmakta; gece geç vakit eve dönmektedir. Çocuklarla görüşmesi, ancak onlar uyurken bakmak tarzında olabilmektedir. Ailenin babası vardır, ama onlarca sadece maddiyat sağlayan biridir. Sorulduğunda da: "Ben geç vakitlere kadar, yırtınırcasına onlar için çalışıyorum" diye savunmaya geçmektedirler. Aileyle diyalogları kopmuş veya zedelenmiştir. İşyerinde biriyle saatlerce telefonda konuşabilirken, eşiyle ve çocuklarıyla beş dakika konuşmak, onlara zor gelebilmektedir. “Bu durumdaki erkekler ne yapmalıdırlar?” diye sorulursa: Kandil, bayram günü gibi öz el günlerde ve bazen de başka zamanlarda eşinize ve çocuklarınıza hediyeler alın. Onları düşündüğünüzü gösterin. Eve geldiğinizde, önce güler yüzle eşinize ve çocuklarınıza selam verin. Günlerinin nasıl geçirdiğini sorun. Onlarla sohbet etmeye çalışın. Unutulmamalıdır ki; kadınlar erkeklere Allah-u Teala’nın bir emanetidir. Emanete liyakatlı bir şekilde itina ile bakmalı: “Mürsquo;min bir erkek, mürsquo;mine bir kadına kızıp durmasın. Eğer onun bir huyundan hoşlanmazsa başka huyundan memnun olabilir” [66] hadis-i şerifinin beyanı gereğince can sıkıntısını kadından çıkarmamalı, iyi niyetli, ülfet edilir ve zevcesinin hoşuna gidecek meziyetler bulmaya çalışılmalıdır. Kadınlara vurmamalı zira, Resulullah (s.a.v): ”Kadınları dövmeyiniz” buyurduğunda Ömer el-Hattab (r.a), Resulullah (s.a.v)’e gelerek “Ya Resulullah! Kadınlar erkeklere karşı cür’et etmeye başladılar”dedi. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v) kadınları dövmeye ruhsat verdi. Bu defa da bir çok kadın Resulullah (s.a.v)’ün zevcelerine gelip kocalarının kendilerini dövdüklerinden şikayet ettiler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v) ”Bir çok kadın Muhammed’ün eşlerinin çevresini sararak kocalarını şikâyet ediyorlar (Hanımlarını döven) erkekler iyilerden değıildir” buyurdu. [67] Her şeyden önce “...aranıza bir sevgi ve merhamet koymuştur.” [68] emr-i ilahisi gereğince birbirinize iltifatlar edin. Bu, özellikle evde kalan ve çocuğun bakımını üstlenen hanım için çok gereklidir. Genelde, bazı kesimler ev hanımlarını doğru dürüst bir işe sahip olmayan kişiler olarak değerlendirir. Bir de eve girince kocasından, asık bir yüz ve kaba saba bir davranışla karşılaştıklarında o zaman onların hali ruhiyelerini düşünmek lazım… Unutmamalıdır ki çocuk yetiştirmede birinci prensip anne ile babanın birbirlerine sevgi ve saygı dolu tavır ve davranışlarının olmasıdır. Çocuklar evliliğin meyveleri olup sevgi ve şefkat onların en verimli gıdasıdır. Çocuklara gösterilecek sevgi ve şefkate en güz el örnek efendimiz (s.a.v)’dir. Enes b. Malik (r.a) şöyle der: “Resulullah (s.a.v) kadınlara ve çocuklara karşı insanların en merhametlisiydi” [69] AİLE REİSİNİN HİZMET ŞUURU Hizmet müminin aynasıdır. Hizmet, iman ve güz el Müslümanlığın ölç üsüdür. Hizmet, Cenab-ı Hakk’ün ahlakının kulda yansımasıdır. Kul Rahman ve Rahim olan Rabb’üni tanıdığı ölç üde O’nun kullarına merhametli, faydalı ve yakın olur. Arifler: “Hizmetteki edep hizmetten daha üstündür.” demişlerdir. Bütün ilahi emirler, ibadetler, hayır ve hizmetler edep öğrenmek içindir. Her işi edep güzelleştirir. Bütün hayatını Allah için halka hizmete

adayanlar ve bununla Allah rızasını arayanlar, Efendimizin (s.a.v) bu meşrep ve mesleğini iyi tanımalıdır. Resûlullah (s.a.v) Efendimiz bizzatın insanlığı hizmet hedefi görmüş ve şöyle buyurmuştur: "Bizzatın halk Allah'ın bir ailesi durumundadır. Bu aile içindeki insanların en hayırlısı onlara en faydalı olandır." [70] Arifler demişlerdir ki: "Bir kimse bizzatın halkı kendisi içinde, in bir aile ferdi gibi görmedikçe, gerçekte, ek sofi olamaz." [71] Allah rızası içinde, in bir hizmetin içinde bulunmak kadar kazançlı bir iş yoktur. Resûlullah (s.a.v) Efendimiz hizmet ehlini şöyle vurmektir: "Bir topluluk içinde en bizzatın sevabı onlara hizmet eden alır." [72] "İnsanların en hayırlısı, diğer insanlara en faydalı olandır." [73] "Sadakaların en faziletlisi, Allah yolunda hizmet etmektir." [74] Abdurrahman-ı Tâhîrî; Hz. leri şöyle buyurur: "Nisbet (manevi feyiz ve yardım) hizmete girdir. Hizmetteki ilahi rahmet hiçbir şeyde yoktur. Nakşibendi tarikatında rahmete sebep olacak her türlü amel ve hizmet vardır. İbadet içinde, in evine kapanıp halkın hizmetinden kaçınan kimse, pek çok hayırdan mahrum kalır. Sadece zikirle yetinmek olmaz. Mal ve can ile Allah yolunda cihat ve gayret etmek gerekir." [75] İnsanın Allah rızası içinde, in yaptığı bizzatın ameller, gayretler, harcamalar hizmetin içine girer. Bunun içinde, in hizmetteki edepleri bilmemiz ve korumamız gerekmektedir. Hizmetin temeli ve ruhu ihlaktır. İhlasla yapılan hiçbir işe karşı denmez. Allah rızası içinde, in mescitten atılan bir öp bile hayırdır, hizmettir. İnsan bir hayır yaparken ne yaptığından kaçın, onu kim içinde, in yaptığına bakmalıdır. Hizmeti kullanıp içinde, inimizdeki nefsanî hisleri tatmin etmek, insanların rağbetini çekmek, özel kaçın, ıkarlar sağlamak, baş olma hevesine kapılmak, hizmet edip hizmet beklemek doğru değildir. Hizmette sınır olmaz, yer ve insan seçilmez, cemaat ve millet taassubuna düşmez. Allah-u Teala'nın yarattığı bizzatın mahlukat hizmette hedeftir. Mümine hizmet gerektiği gibi, mümine olmayan, inkâr içinde koşan, haramlara bulaşan insan da hizmete muhtaçtır, ilgiye layıktır. Hizmet, karşımızdakinin ihtiyacını gidermektir. Hace Ubeydullah Ahrar (k.s) der ki: "Ben bu yolun feyzini tasavvuf kitaplarından değil, halka hizmetten elde ettim. Herkesi bir yoldan görürler. Bizi de hizmet yolundan görürler. Ben hizmette insan ayırımı yapmadım, hayır umduğum herkese hizmet ettim. Heri'deyken sabahları hamama gider ve Müslümanlara hamamda hizmet ederdim. Hizmette iyi veya kötü, beyaz veya siyah, kuvvetli veya zayıf ayırımı yapmadan herkese hizmet ederdim. Hizmetime karşılık olarak kimse bana bir ücret vermesin diye, işimi bitirir bitirmez hemen hamamdan uzaklaştırdım." [76] Hizmette en önemli fedakârlık işte bizzatın olur. Hizmet ehli nefsinin değil hizmeti düşünür. Hizmet ayağa kalksın diye gerekirse nefsinin ayaklar altına serer. Bu yolda Allah içinde, in tevazu gösterip alçak görünür; olan kimselerin başı Arş'a değer. O kimseyi Yüce Allah sever. Bu şeref de ona yeter. Hizmette kin, intikam, acelecilik, düşmanlık, haset ve ihanet olmaz. Hizmet, ihlas kadar edebe ve sevgiye muhtaçtır. Dili acı, yavaş, sert, kalbi katı, gönüllü; dar olan kimse, hizmet edeyim derken hezimete sebep olur. Kalpleri toplamak yerine dağıtır, ısındırırım derken soğutur ve sevdirmek yerine nefret ettirir. Hizmet içinde, in kardeşler birbirlerine edep içinde, in şefkat ve merhametle davranmalı, acı sızden, asık yavaşden kaçınmeli, hizmet arkadaşları içinde, in istiğfar ve hayır dua etmelidir. Bir mümine diğer mümine kardeşi içinde, in hayır dua ediyor ve Allah'tan onun affedilmesini istiyorsa Allah'ın rahmetini üzerine çekmiş demektir. Hizmette hedef nokta kalplerin kaynaşmasıdır. Hizmette öncelik sırasına dikkat etmelidir. Farz bir ibadeti ihmal edip nafil ile uğraşmak hizmet değil hezimetdir. Hizmetin hedefi Yüce Mevla'nın rızasına ulaşmaktır. Kulu Allah rızasına ulaştıracak

en büyük sebep farz amelleri yapmaktır. İmam Rabbanî Hz. lerinin belirttiği gibi bir farzı yerine getirmek bin sene nafile ibadetle meşgul olmaktan hayırlıdır. Bir farzın içindeki sünneti veya edebi yerine getirmek de farzın dışındaki nafile ibadetlerden hayırlıdır.” [77] Hizmet ehli önce farz vazifeleri ve hizmetleri yerine getirmeye çalışmalıdır. Hayır ve hizmet yapmaya en yakınlardan başlamalıdır. İnsanlar içinde anne baba hukuku en ön sırayı alır. Anne babayı aç bırakıp mahallenin muhtaçları ile uğraşmak doğru değildir. Cihadın en büyüğü Allah-u Teala’ya kulluktan sonra anne baba hukukunu korumaktır. Ancak anne veya baba bir haramı emreder veya bir farzı yapmaktan engellerse o durumda kendilerine itaat edilmez. Hizmet ehli ailesinin haklarını da dikkate almalıdır. Nefsi yüzünden işini ve eşini ihmal ederek hizmet başarıya ulaşamaz. Ancak hizmetin gerektirdiği fedakârlıktan kimse kaçmamalıdır. Bir kadın kocasının hak yolundaki hizmetlerini destekler, yardımcı olur ve elinden geldiği kadar ona imkân hazırlarsa, onunla aynı sevabı alır. Allah yolundaki hizmetlere katılan bir kadın, evli ise kocasının haklarını göz ardı edip nefsinin istediği gibi serbest hareket etmemelidir. Müslüman bir kadının koca ve çocuklarına karşı farz olan vazifelerini yapması zaten dinî bir hizmettir, en büyük hayırdır. Büyük veli Fudayl b. İyaz (k.s), hizmetin aile boyutunu açıklarken şöyle anlıyor: “Bir kul, bütün insanlara iyi muamele etse, fakat kümesindeki tavuğa kötü davransa, o kimse iyilerden sayılmaz.” [78] Terbiye olmuş insanın aldığı edep, düzen, temizlik, sadelik ve kibarlık bütün işlerine yansır. Onun kalbi gibi dili de temizdir. Niyeti gibi işi de doğrudur. İçi gibi dışı da edepli ve sevimlidir. Namazı gibi alış veriş de ilahi öl&iccedil; ülere uyar. Onun Yüce Allah ile hukuku ve edebi güzeldiği gibi, anne babası, ailesi, komşuları, iş çevresi ve diğer bütün cemiyet ile de her işi güzeldir. Gavs-ı Sânî Hz. leri buyurdular ki: “İnsanlara hizmet ve iyilik etmek isteyen kimse, kendi nefsinin ıslah etsin yeter. Nefsinin ıslah etmeyen kimse, insanlara gerçek faydayı veremez. Sâdatlar, nefislerini ıslah edip istikamet üzere gittiklerinden, insanların hidayetine ve ebedi saadetine vesile olmaktadır.” [79] [43]-Bakara suresi ayet-30 [44] -Yazıcıoğlu Ahmed Bican, Envarü ’l-Aşkın, 49-50 [45]-A’raf suresi ayet-189 [46]-Nahl suresi ayet-72 [47]-Elmalı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur’an Dili, [48]-Nur Suresi ayet-32 [49]-Buhârî, Cenâiz, 37, Vesâya2-3, Fadâilu'l-Ashâb, 49, Megâzi, 77, Nafakât, 1, Maraz, 13-16-43, Ferâiz, 6; Müslim, Vesâya 5; Tirmizi, Vesaya, 1; Ebu Dâvud, Vesâya 2; Nesâ î, Vesâya, 3 [50]-el-Mekki, Kutu’l-Kulub, IV, 441-443 [51]-Taberânî, el-Evsat, No: 102; Ebu Nuaym, Hilye, VI, 335; Ali el-Muttakî, Kenzu’l-Ummâl, No:16600; el-Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, No: 6239 [52] -Zebîdî, İthaf, VI, 72; hadisin son kısmıyla ilgili bir rivayet için bkz: Tirmizî, Kıyamet, 1. [53]-Şevkânî, el-Fevâidu’l-Macmûa, Nikah, 67, Zebîdî, İthaf, VI, 73. [54]-Müslim, Zekat, 40; Ebu Davud, Zekat, 45; Nesâ î, Sünen-i Kübrâ, 9177. [55]-Tahrim suresi ayet-6 [56] -Buhârî, Ahkâm, 1, Cum'a, 11, İstikrâz, 20, Itk, 17-19, Vesâya, 9, Nikâh, 81-90; Müslim, İmâret, 20, (1829); Tirmizî, Cihâd, 27, 1705; Ebû Dâvud, İmâret, 1, (2928) [57]-Rum suresi ayet-21 [58]-Bakara suresi ayet-228 [59]-Nisa suresi ayet-34 [60]-Buhari, Nikah, 79, Enbiya, 1, Edeb, 31-85, Rikak, 23; Müslim, Rada, 65, (1468); Tirmizi, Talak, 12, (1188). [61]-İmam Nevevi, Riyazü ’s-Salihin, 230 [62]-Nisa suresi ayet-128 [63]-Kalem suresi ayet-13 [64] -Tirmizi, 3895; İbnu Mace, 1977; ed-Darimi, es-Sünen, 2260 [65]-Ebu Dâvud, Nikâh, 42, 2142-2143-2144 [66]-Abdullah el- Hani, Adap, 153 [67]-Ebu Davud, Kitab’un-Nikah, 2146; İbn Mace, 1985 [68]-Rum suresi ayet-21 [69]-Gazali, Kalplerin

Keşfi, 648 [70]-Ebu Ya'qub, M.İ.İ.İ., No: 3302; Bezzar, M.İ.İ.İ., No: 1949; İbnu Hacer, el-Metalib, No: 897. Heysemi, Mecmau's-Sü'ud, VIII, 191 [71]-Sü'ud, Ad'bu's-Sü'ud, 276 [72]-Said b. Mansur, S.İ.İ., No: 2406; İbnu'n-Nahhas, Meşariul-Eşvak, I, 314 [73]-Ebu Davud, Edeb, 57; Tirmizi, Birr, 16; Ahmed, M.İ.İ.İ., II, 301; Hakim, M.İ.İ.İ., IV, 248 [74]-Hakim, M.İ.İ.İ., II, 91 [75]-Abdurrahman-ı Tah'ic, İşaretler, 188 [76]-Şeyh Safi, Reşahat, 263-264 [77]-İmam Rabbani, Mektubat, 29. Mektup [78]-Kuşeyri, Risale, 317 [79]-S. Muhammed Saki Haşimi, Arifler Yolunun Edepleri, 223

[islam ve Hayat.Güncel Vaaz ve Hutbeler](#)